

Z DELOVNIMI ZMAGAMI V SOCIALIZEM

Nad 12 milijonov dinarjev za letošnja pogodovalna dela

Ko govorimo o pomenu gozdarstva za Slovenijo, se navadno sklicujemo, da pri nas zavzemajo gozdovi 42% površine; da velika večina izvoza odpadke na les; da je v gozdni in lesni stroki zaposlenih na tisoče ljudi. Toda upoštevati moramo tudi naše gozdno gospodarstvo v njegovem razvoju in povezanosti z izpolnjevanjem petletke; nikakor ne smemo pozabiti, kako globoko je posegla v našo gozdno zakladnico pretekla vojna; računati pa je treba tudi s tesno povezanostjo in medsebojno odvisnostjo kmetijskih strok in gozdarstva. Vse to je treba imeti pred očmi, ko ocenjujemo uspehe pogodovalna dela in obravnavamo pereča gozdarska vprašanja.

KAJ TERJA PETLETNI PLAN

Naloge petletnega plana nalagajo našemu gozdarstvu velike naloge. Že domača poraba lesa je danes mnogo večja, kakor je bila pred vojno, poleg tega je les danes glavni izvozni artikel, za katerega dobivamo prepotrebne devize za uvoz strojev in druga. Zaradi tega, ker je posek danes večji kakor znaša prirastek; zaradi tega, ker so gozdovi med vojno silno trpeli; ker so bile zanemarjene, pa tudi opustošene drevesnice; ker je popolnoma zastala nega gozdov in ker je v gozdovih — kjer jih je pač dosegel — okupator roparski gospodaril, predvideva petletni plan tudi glede pogodovalna in nege gozdov velike naloge. Glavna naloga je povečati gozdne površine na gozdnih tleh — na goličavah, posekah, pogoriščih itd. Ta naloga je izražena v številki: 7500 ha novih pogodovalnih. To pa seveda ni edina naloga.

Treba bo izpopolniti 6500 ha gozdnih nasadov; to se pravi izpopolniti vrzeli, kjer so gozdovi preredki ali je iz kakršnih koli razlogov nepopoln sestoj. Razen tega je določeno čiščenje 9800 ha gozdov. Za izpolnitev te naloge bo treba 48 milijonov sadik in 28.000 kg semena. Že iz samih številki je razvidno, da bo treba opraviti velikansko delo.

KAKO IZPOLNJUJEMO PLANSKE NALOGE

Kmalu bosta minili že prvi dve planski leti. Kako smo doslej izpolnjevali planske naloge na področju gozdarstva? Lani smo popolnoma izpolnili plan in ga tudi precej presegli. Določeno je bilo, da je treba pogozditi 700 ha novih površin, pogozditi so jih pa 740 ha; izpopolniti bi bilo treba 685 ha gozdov, izpopolnili so jih celo 850; izčistili bi naj 1500 ha gozdnih sestojev, čiščenje so pa opravili na površini 1800 ha. Posebej je treba naglasiti, da so porabili manj sadik, kakor je bilo določeno in sicer zaradi tega, ker se je izkazalo, da jih niso toliko potrebovali za izpopolnitev gozdov, kakor so prvotno računali. Sadike so pa dragocene, ker jih drevesnice zdaj še ne dajejo dovolj. Zato je pa tudi treba sejati seme gozdnega drevja na tem večjih površinah.

Coprav še letošnja pogodovalna dela niso končana, vendar moremo že zdaj ugotoviti, da bo plan precej presežen, čeprav so ga med letom povečevali.

Letošnja pogodovalna dela so zelo obsežna. Čeprav v letošnji plan niso zajeli nedržavnega sektorja, ker so računali, da bodo dela v zasebnih in zadržanih gozdovih zajeta v planih okrajnih ljudskih odborov, je vendar treba opraviti naslednja velika dela: pogozditi 700 hektarov novih površin, izpopolniti gozdne kulture na površini 1147 ha, izčistiti gozdne nasade na površini 2970 ha. K temu je treba še priložiti pogodovalna dela na Krasu: 211 ha novih pogodovalnih površin in posejati borove predkulture na površini 240 ha. Za ta dela bodo potrebovali na nekaterih zemljiščih 5,5 milijona sadik in 3300 kg semena; na Krasu pa bodo posadili 1.300.000 sadik in porabili 2500 kg semena. Stroški za pogodovalna dela na državnem sektorju so bili proračunani na 9.600.000 din, za Kras pa na 1.800.000 din. Do konca oktobra so porabili 6 milijonov din za redno pogodovanje, za Kras pa okrog 800.000 din.

KAJ POMENI PROSTVOLNO DELO ZA POGOZDOVANJE

Upoštevati moramo še podatke o pogodovalnih delih na nedržavnem sektorju, kjer so dosegli velike uspehe s prostovoljnimi delom. Do 31. oktobra so pogozdili 230 ha novih površin, 180 gozdov so izpopolnili, izčistili so pa 200 ha sestojev. Sadike so porabili 1.300.000, semena pa 80 kg. Stroški so znašali 2 milijona dinarjev.

Naglasiti je treba, da je bila zelo uspešna tudi letošnja akcija v tednu gojitve in varstva gozdov. Celotni podatki še niso zbrani; iz delnih podatkov do

15. novembra je pa razvidno, da so med akcijo pogozdili 531 ha površin in izčistili 680 ha gozdov. Posadili so 1.020.000 sadik in posejali 3200 kg semena. Stroški so znašali 2.380.000 din. Vrednost prostovoljnega dela je dosegla 1.140.000 dinarjev. Ljudstvo je se udeleževalo prostovoljnega dela zares množično, saj je sodelovalo 17.716 ljudi. Predvsem je sodelovala šolska mladina; nad 10.000 šolarjev je pomagalo pri pogodovalnih delih. Ob tej priliki se je ponovno izkazalo, kako velikega pomena je prostovoljno delo za pogodovanje. Zakaj pogodovalna dela je treba opraviti v sezoni in za tako velike naloge je treba na tisoče delovnih moči. Prav delovnih moči pa za pogodovanje zelo primanjkuje. Tudi za plačano delo pri pogodovanju je težko najeti dovolj ljudi, ker jih večina raje išče zaslužek drugje — v tovarnah, pri sečnji in drugje. Sodelovanje ljudstva pri pogodovalnih delih je pa pomembno tudi zaradi vzgojnega značaja, ker tako množice neposredno spoznajo, kako velik pomen ima navljanje, varovanje in negovanje gozdov.

Prihodnje leto nas čakajo še večje naloge; o njih bo treba posebej govoriti. Plan bo za 50% večji od letošnjega.

PO ČEM STREMIMO

Glavni namen izpolnjevanja velikih planskih pogodovalnih nalog je, da dosežemo ravnovesje med sečnjo in prirastjo. V ta namen ni dovolj le, da pogozdimo poseke in nove površine, temveč tudi, da primerno gojimo gozdove. Kako velikega pomena je prav pravilno negovanje gozdov, sprevidimo predvsem iz tega, da je zaradi neizčiščenih, pregoštev in nepravilnih sestojev prirast za polovico manjša, kakor bi lahko bila. V kapitalističnem gospodarstvu seveda ni mogoče tudi smotrno gozdarstvo. Ker je profit glavna gibalna sila, delajo velike napake, ki se pozneje vedno malčjejejo, n. pr.: v nižinskih legah pri nas nikakor ne ustrezajo čisti smrekovi sestoji, ki so jih posepeševali prej — zaradi višje zemljiške rente. V nižinski legah so se smrekovi gozdovi pri nas izrodili — drevje je postalo manj odporno in silno so se razpasli škodljivci in boleznim. Zato zdaj stremimo, da dosežemo mešane, čim bolj naravne sestojev.

Velika napaka gozdnega gospodarstva doslej je bila, da je bilo težišče na eksploataciji, ni pa bilo področja, ki bi se posebej ukvarjalo z gozdnim gospodarstvom — z gojitvijo gozdov od semena pa do časa, ko vtisnemo v debljo žig, da je treba drevo podreti. To se pravi, da je treba posvečati mnogo večjo skrb »pridelovanju« lesa, ne pa le »žetvi« — sečnji (eksploataciji). Spričo tega spoznanja in potreb planskega gospodarstva je bila tudi letos pri nas ustanovljena uprava za povzdigo gozdov.

Da ljudske oblasti posvečajo veliko pozornost silno pomembnim vprašanjem našega gozdarstva, je razvidno tudi iz številnih drugih ukrepov, zlasti organizacijskih. Tako so bile n. pr. za pogodovanje in melioracije Krasa ustanovljene tri sekcije (Ilirska Bistrica, Sežana in Gorica). Vprašanja vsedržavnega pomena za pogodovanje Krasa pa rešuje zvezni inštitut v Splitu, ki bo zdaj ustanovil podružnico za Istro in Slovensko Primorje na Reki. Na Krasu delajo posebne komisije, ki določajo, katera zemljišča bo treba pogozditi in katera izločiti in omejiti za pašnike. Prav tako dela komisija na planinskem področju, da bo določila primerno sožitje med gozdarstvom in živinorejo. Nadalje zdaj delajo pri vseh pomembnejših ljudskih odborih poverjenstva za gozdarstvo. Imamo tudi okrajne in krajevne gozdarske svete. Kot strokovnjaki delajo po okrajih okrajni gozdarji, na krajevnem področju, kjer je mogoče, pa logarji. Večino organizacijskih, gospodarskih in drugih vprašanj pa bo rešil zakon o gozdovih za Slovenijo, ki je zdaj v redakciji.

V »Utenziliji« bodo plan izpolnili še pred 29. novembrom

V tovarni tekstilnih potrebščin »Utenzilija« v Ljubljani se bijejo še za zadnjih 7% letošnjega proizvodnega plana. »V torek ga bomo izpolnili,« pravi direktor tovarni Čakš. »Prav gotovo ga bomo,« mu potrjuje tudi predsednik sindikalne podružnice tov. Ljubici. Gorenčeva Slavka, ki dela pri rezkalnem stroju in je dvakratna udarnica, je tudi takšnega mišljenja. Jože Metlar, ki je v času kongresa delal 56 ur nepretrgoma v obratu, da proslavi zgodovinski dogodek naše Partije, je za trenutek prenehal s delom in tudi spregovoril možate besede: »Plan moramo izpolniti do torka, če bo treba, bom pa še kakšno uro nategnil z delom ponoči, kakor takrat, ko je bil kongres Partije.«

Tako odločna volja za izpolnitev plana je pri vseh delavcih. Veliko jih dela čez svoj normalni delovni čas, samo da bo plan izpolnjen še pred 29. novembrom. Z nadurnim delom so delavci začeli že

PLAN SO DOSEGLI:

LESNO-INDUSTRIJSKI OBRAT NA BOHINJSKI BELI

Lesno-industrijski obrat na Bohinjski Beli nam o izpolnitvi letnega plana za leto 1948. sporoča naslednje:

Delovni kolektiv lesno-industrijskega obrata na Bohinjski Beli se je zavezal, da izpolni svojo letno proizvodno nalogo do 29. novembra 1948. S požrtvovalnim in vztrajnim delom pa je ta svoj sklep ne le dosegel, ampak tudi presegel. Letni plan 8372 kub. metrov rezanega lesa je bil izpolnjen 15. novembra, to je 14 dni pred rokom, ki so si ga zadali delavci sami in 45 dni pred koncem leta. Najbolj so se izkazali delavci Franc Urh, Miha Kelbelj, Jakob Burja, Vinko Markelj, Alojz Zupanc in Jože Mandeljc. Ob proslavi dneva republike bodo proslabljeni za udarnike.

»OPREMA« V MARIBORU

Dne 19. novembra ob 11. uri dopoldne je delovni kolektiv mestnih podjetij »Oprema« v Mariboru proslavil izpolnitev letnega plana za 101%. Partijska organizacija in SKOJ sta se pred tedni zavezala, da bodo izpolnili plan do 29. novembra. S tem uspehom so svojo obveznost presegli in deset dni pred rokom izpolnili letni plan.

PROGOVNA SEKCIJA PTUJ

Dne 13. t. m. je kolektiv sekcije za vzdrževanje proge Ptuj proslavil izpolnitev svojega letnega plana. Proslava se je vršila v sindikalnem domu železničarjev v Ptuj. Zbranih je bilo okoli 200 delavcev in uslužbencev, poleg povabljenih zastopnikov drž. železnice Ljubljana, zastopnika Zveznega tajništva ter zastopnikov ptujskih političnih in strokovnih organizacij.

Pri tej priliki so bili za vestno in požrtvovalno delo proglašeni trije udarniki, nagradjeni je bilo 33 in pohvaljenih 76 delavcev in nameščencev. P.

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV V CELJU

Delovni kolektiv Tovarne za proizvodnjo kemičnih izdelkov Celje je kot prvi kolektiv kemične industrije FLRJ 20. novembra ob 4. uri izvršil letni plan po asortimentu in vrednosti, letni plan po obsegu in akumulaciji pa je bil dovršen 28. oktobra.

Minister za rudarstvo Svetozar Vukmanovič čestital rudarjem Breze

V rudniku Breza zaposleni rudarji so s svojega sestanka sporočili maršalu Titu, da so 16. novembra ob 22.50 izpolnili letni proizvodni plan in sicer 13 dni pred obveznostjo, ki so jo dali V. kongresu KPJ.

Spričo velike delovne zmagi je poslal minister za rudarstvo Svetozar Vukmanovič delovnemu kolektivu Breze tole brzojavko:

»Čestitam vam k veliki delovni zmagi, izpolnitvi proizvodnega plana za 1948. leto 45 dni pred rokom in 13 dni pred vašo obveznostjo.

Vaš uspeh, ki je rezultat vaše požrtvovalne vneme in dobre organizacije dela, je velikega pomena za nadaljnji uspeh premogovne industrije in drugih gospodarskih panog. Vaša zmagi v izpolnitvi plana za leto 1948 — odločilno leto našega petletnega plana, kaže, da se z dobro organizacijo, železno disciplino in planskim delom lahko odstranijo mnoge pomanjkljivosti in doseže zmagi v borbi za petletni plan, v borbi za socializem.

Verujem in pričakujem od vsega delovnega kolektiva, da vas bo ta uspeh vzpodbudil za še požrtvovalnejše delo in da boste zmagovito izpolnili svoje nadaljnje obveznosti v zvezi s petletnim planom. To boste dosegli, ker ste prepričani, da pod vodstvom naše Partije in tovariša Tita gradite socializem, boljše življenje sebi in svojemu ljudstvu.

Naj živi delovni kolektiv rudnika rjavega premoga Breza!

PLENARNO ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE OZN

ZDA hočejo preprečiti nadzorstvo Združenih narodov nad atomsko energijo

Glasovalni stroj je odklonil zmanjšanje oborožitve

Pariz, 20. nov. (Tanjug). Plenum, ki je v četrtek zasedal ves dan, je pričel proučevati poročilo političnega komiteja, ki zahteva, naj generalna skupščina sprejme belgijsko-francoski načrt resolucije o vprašanju znižanja oboroženih sil in prepovedi atomskega orožja. Plenum je razpravljati tudi o resoluciji Sovjetske zveze, ki zahteva prepoved atomskega orožja in znižanje oborožitve petih stalnih članov Varnostnega sveta za tretjino. Kakor je znano, omogoča belgijsko-francoska resolucija, ki so jo sprejeli v političnem komiteju, monarhoističnim krogom ZDA, da nekontrolirano proizvajajo atomske bombe, in je v načelu naprjena proti razorožitvi petih velesil. Na zasedanju je plenum odobril tudi 18 raznih poročil delovnih komitejev, med njimi tudi poročilo o sporazumu med OZN in mednarodno organizacijo za begunce. Proti temu poročilu so glasovale na plenumu delegacije Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije. Sovjetski in poljski delegat sta izjavila, da je mednarodna organizacija za begunce dejansko politična organizacija, ki služi ZDA in ki za račun ameriških reakcionarjev organizira in novaci kadre kvilingov in vojnih zločincev ter preprečuje repatriacijo beguncev iz držav Vzhodne Evrope.

Glasovalna večina je prav tako sprejela mednarodno organizacijo za begunce v posebno ustanovo Združenih narodov.

Na večerajšnjem plenarnem seji Generalne skupščine so nadaljevali s proučevanjem belgijsko-francoskega osnutka resolucije in predloga resolucije Sovjetske zveze o

vprašanju zmanjšanja oboroženih sil petih velesil za eno tretjino in prepovedi atomskega orožja.

Med razpravo so se delegati Francije, Velike Britanije in ZDA izjavili proti znižanju oborožitve ter podkrepili svoje stališče z navideznim »ozračjem nezaupanja, preziranja in strahu«, ki je zavladal na svetu. Francoski predstavnik Schuman je napadel načelo nacionalne suverenosti držav (ter zahteval, naj vse države odpro svoje meje ameriškemu nadzornemu organu za atomsko energijo). Delegat ZDA John Foster Dulles je ponovno potrdil, da so ZDA proti razorožitvi in da je kurs ameriške politike usmerjen celo k povečanju oboroženih sil. Izjavil je, da je sprejetje sovjetskih predlogov za zmanjšanje oboroženih sil nemogoče zavojo tega, ker vodi Kuomintangova vlada na Kitajskem državljansko vojno ter bi glede na to po njegovem mnenju pomenilo zmanjšanje oboroženih sil kapitulacijo za Kuomintangovo vlado. Predstavnik Velike Britanije, ki je prav tako odločno nastopil proti razorožitvi, je odkrito priznal, da se Velika Britanija oborožuje in povečuje svoje oborožene sile.

Francoski, britanski in ameriški delegat so pred Generalno skupščino indirektno priznali, da sovjetski predlogi streme za krepitvijo miru in varnosti na svetu, kar pa ni v interesu vodilnih krogov angloameriškega imperijalizma. Svojo lastno resolucijo — belgijsko-francoski načrt — so imenovali »neznamen in skromen korak« v smeri razorožitve ter tako priznali, da ta resolucija nima nič skupnega z idejo razorožitve.

GOVOR SEFA SOVJETSE DELEGACIJE A. VIŠINSKEGA

Šef sovjetske delegacije Višinski je nato ponovno obrazložil stališče Sovjetske zveze o vprašanju razorožitve in prepovedi atomskega orožja. Delegacija Sovjetske zveze je opozorila na vrtočlavi kurs oboroževanja, ki ga izvajajo v ZDA in v Veliki Britaniji in v nekaterih drugih državah anglo-ameriškega bloka. Sovjetska delegacija je smatrala za svojo dolžnost razkrinkati z govorniškega odra Generalne skupščine dejavnost za hrbtno Združenih narodov, v vojaških štabih in uradih ZDA, Velike Britanije in drugih držav, ki so pod anglo-ameriškim gospodvom. Višinski je nato poudaril, da se sovjetska vlada ne more etrinjati s tem, da bi obravnavali vprašanje znižanja oborožitve in zmanjšanja oboroženih sil brez istočasnega obravnavanja vprašanja prepovedi atomskega orožja. Ti dve vprašanji sta neločljivo povezani in sovjetska delegacija vztraja na istočasni uresničitvi prepovedi atomskega orožja ter znižanja oborožitve in oboroženih sil petih velesil.

V nadaljevanju svojega govora je Višinski opozoril, da delegacije večine potvarjajo sovjetsko stališče s trditvijo, da je Sovjetska zveza baje proti mednarodnemu nadzorstvu nad atomsko energijo. Podčrtal je, da je po mnenju Sovjetske zveze vprašanje mednarodnega nadzorstva nad atomsko energijo nadvse važno vprašanje. Linija, ki jo ZDA izvajajo pri vprašanju atomske energije, pa je v

tem, da hočejo preprečiti nadzorstvo Združenih narodov nad izdelavo atomskih bomb, ki celo po mnenju Zdrženih narodov in ameriških znanstvenikov služi ZDA za vsiljevanje njihove volje drugim narodom. Sprejetje ameriškega načrta tako imenovanega mednarodnega nadzorstva bi pomenilo, predretili bi le usodo atomske energije, marveč celotno gospodarstvo raznih držav tako imenovanemu mednarodnemu nadzornemu organu, v katerem bi imela večina vsa možnost vsiliti svojo voljo neki drugi državi in nadzirati gospodarstvo ter celotno nacionalno življenje države. Večina v kontrolnem svetu bi imela povsem proste roke in, bi delala, kar koli bi hotela.

Višinski je nato podčrtal, da sovjetski načrt določa vzpostavitev strogega mednarodnega nadzorstva nad vsemi fazami nadzorstva atomske energije in obenem uresničitvi prepovedi atomskega orožja v skladu z interesi varnosti in suverenosti držav.

Govor jugoslovanskega predstavnika Cimića

Za šefom sovjetske delegacije je spregovoril delegat FLRJ Obrad Cimić, ki je v imenu jugoslovanske delegacije krepko podprl sovjetski predlog ter ostro in do podrobnosti kritiziral angloameriški načrt resolucije.

»Čilj resolucije, ki jo predlaga večina komiteja št. 1 je, izogniti se glavnemu vprašanju razorožitve in spreminiti reševanje najresnejših vprašanj mednarodne politike v čudno in nenormalno administracijo, kot da ne bi šlo v tem primeru za resno nevarnost, ki bo z atomsko bombo v rokah imperalistov prej ali slej ogrožala in uničila milijone človeških življenj ter milijardne vrednosti kulturnih in materialnih dobrin človeštva.«

Ko se je dotaknil argumentov delegacij večine, ki skušajo naprtili krivdo za dosedanje neuspehe Združenih narodov glede razorožitve Sovjetski zvezi in delegacijam manjšine, je jugoslovanski delegat poudaril, da je cilj takšnih spletk preprečiti izvrševanje sklepov Generalne skupščine ter hkrati omogočiti imperialistično dirko v oboroževanju, vstevši tudi atomsko oborožitve.

To politiko oboroževanja in ustvarjanja blokov z vso naglico uresničujajo. Naj opozorim med drugim na nekatere ukrepe, ki so vsem zelo dobro znani, na primer na dokončno ustanovitev vrhovnega vojaškega poveljstva dežel zahodne unije. Nadaljnji korak je povezava zahodnega vojaškega bloka z blokom ZDA—Kanada. Toda s tem stvar še ni končana. Mnogi vztrajajo, da se mora severno-atlantski blok razširiti tudi na jug in se okrepiti s Francosko Španijo. Prvi signal za priključitev Španije v OZN ni dal nihče drugi kot zunanji minister ZDA g. Marshall. Samo v tej luči je mogoče razvozlati in pojmovati smisel načrta belgijske resolucije, ki ga predlaga večina političnega komiteja v odobravitve Generalni skupščini; v tej luči postane jasno, zakaj zavračajo vse sovjetske predloge o splošnem znižanju oborožitve, in vse resolucije o zmanjšanju splošne oborožitve petih velesil za eno tretjino. — Delegacija FLRJ — je končal jugo-

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Odprto pismo slovenskih pisateljev bolgarskim kulturnim delavcem

Ob priložnosti, ko je solijsko narodno gledališče uprizorilo dramo Ivana Cankarja »Kralj na Betajnovi«, so bolgarski vodilni časniki »Otečestveni front«, »Rabotniško delo«, »Trud« ne samo krivo tolmačili uprizorjeno delo in njegov pomen, ampak so svoja poročila o uprizoritvi izkoristili za grob napad na Ivana Cankarja in njegovo umetniško vrednost. S tem so se postavili ob bok tistim buržoaznim, reakcionarnim kritikom in ideologom, ki se že od Cankarjevega nastopa ssem trudijo zmaličiti idejno vsebino in pomen Cankarjevega pisateljskega dela in zanikati njegovo visoko umetniško ceno.

Nimamo namena nikogar prepričevati o veličini Cankarjeve umetnosti. S svojo visoko kvaliteto si je ta priborila nedvomno priznanje doma in po svetu.

Ugotoviti hočemo samo naslednje:

1. Da je Cankar bil in je eden najbolj naprednih pisateljev, ki je stal vedno v prvih vrstah v boju za meščansko družbo, v boju za zmago delavskega razreda, ki je v njem zavestno gledal socialne družbene napredke sploh in socialne ter nacionalne osvoboditve slovenskega ljudstva še posebej. Prav zaradi tega je bil Ivan Cankar zvest spremljevalec naših borcev v narodno-osvobodilni borbi. Prav zaradi tega je tudi delo Ivana Cankarja dragocena last slovenske kulture ter kulture vseh jugoslovanskih narodov in svetla prispevek jugoslovanskih narodov v občečloveško kulturno zakladnico.

2. Da nas zaradi tega globoko žal in da zaradi tega tudi odločno protestira-

mo proti temu, da bi kdor koli o enem izmed osrednjih Cankarjevih del, »Kralju na Betajnovi«, pisal kot o »antiidejni in umetniško bedni stvari, o »kriminalno-senzacionalističnem sivežu« in da manjka v tej drami »prava, progresivna smer« ter da je to samo »apologija silne, zločinske osebnosti«. Tako se nedvomno ne govori o pisatelju, ki je z vsem svojim življenjem in svojim delom bil na strani ljudstva in mu neustrahovano kazal pot v njegovo svetlo bodočnost.

Stvar bolgarskih kulturnih delavcev je, če Cankar zanje »nima poučne vrednosti, da ne more pomagati delovnemu ljudstvu in njegovi izgradnji pri ostvaritvi lepšega življenja«. Slovenskemu delovnemu ljudstvu je Cankar pomagal; pomagal, dokler je živel, s svojim neprestanim bojem proti laži, licemerstvu, izkoriščanju, zatiranju, s svojo idejno jasnostjo in visoko naprednostjo, pomagal mu je od svoje smrti dalje s svojimi deli, še posebej v narodno-osvobodilni borbi, in pomaga mu danes.

Slednjič ugotavljamo še, da ta napad ni slučajen, ampak da spada v okvir vseh tistih krivičnih napadov, ki se od resolucije Informbiroja ssem vrste proti našemu ljudstvu, proti naši Partiji in njenemu vodstvu, in da je naposled logično morala priti na vrsto naša kultura in z njo Cankar.

Mi Cankarja, kakor smo ponosni nanj, ne vsiljujemo svetu, branili pa ga bomo vedno pred podobnimi izpadi in z njim slovensko in jugoslovansko napredno kulturno dediščino.

Društvo slovenskih književnikov

S sprejetjem enojezičnih osebniških izkaznic pristaja Vidalijeva družina na kršitev mirovne pogodbe

Vlada FLRJ je poslala Varnostnemu svetu OZN spomenico, v kateri zahteva uinitve odloka o izdajanju enojezičnih osebniških izkaznic s strani okupacijske vojaške uprave v Trstu, ker krši določbe mirovne pogodbe z Italijo. Nove osebne izkaznice izdajajo samo v italijanskem jeziku in je na njih označeno italijansko državljanstvo namesto državljanstva STO-ja. Zaradi tega tudi velika večina Tržičanov ni dvignila novih izkaznic.

Spomenico, ki jo je poslala vlada FLRJ Varnostnemu svetu, je objavil ves svetovni demokratični tisk na čelu z glasilom VKP(b) »Pravda«. To pomeni, da se SZ strinja z jugoslovansko zahtevo in da jo bo njena delegacija na zasedanju Varnostnega sveta podpirala. Le Vidalijeva glasilo »Il Lavoratore« je spomenico namenoma prezrlo, četudi bi bila njegova dolžnost, da bi jo, če bi se v resnici borilo proti reviziji mirovne pogodbe z Italijo, prvo objavilo. Tega pa niso storili, ker Vidalijevi »Il Lavoratore« se bori za spoštovanje mirovne pogodbe samo v toliko, da vara in zavaja ljudstvo. Vidalijeva ožja družina se v svojem glasilu sklicuje na ZSSR je takrat, kadar blati Jugoslavijo, da bi njihove laži imele večji učinek pri množicah in da bi na ta način speljali svoje čitatelje na revizionistične pozicije.

Ponoven dokaz, da Vidalijeva ožja družina prikriti in zamaskirano dela za priključitev Trsta k Italiji pa je dejstvo, da je Vidalijev pristal na enojezične izkaznice in da zlorablja SIAU v revizionistične namene. Dne 18. novembra piše »Il Lavoratore«: »Antifašistična unija vabi zato prebivalstvo — v interesu zmage demokracije na prihodnjih volitvah — naj dviga osebne izkaznice, ki jih je vsilila ZVU.«

S tem pozivom je Vidalijeva frakcija pomagala angloameriški upravi iz velike zagate in izdala interese demokratičnih množic Trsta. Večina tržaškega prebivalstva nasprotuje enojezičnim izkaznicam in jih ni hotela dvigniti. »Primorski dnevnik« piše dne 19. novembra: »Okupacijska vojaška uprava je danes pred nepobitnim dejstvom, da 100.000 oseb v Trstu enojezičnih izkaznic ne sprejeti. Jasno je, da VU 100.000 oseb enostavno ne more kaznovati, kakor je v odloku predvideno.« Tudi pisanje reakcionarne lista »Giornale di Trieste«, da se osebe, ki ne bodo dvignile novih osebniških izkaznic, ne bodo mogle udeležiti bližnjih volitev, ni moglo spremeniti tega dejstva. Pri vsem tem se je VU nahajala v veliki zagati in bi morala zaradi zahteve večine prebivalstva preklicati odlok in izdati nov, ki bi bil v skladu z določbami mirovne pogodbe. Sedaj se je pa v interesu tržaške reakcije pridružila pozivu okupacijske uprave še Vidalijeva frakcija in pozvala prebivalstvo naj dvigne krivične osebne izkaznice, če tudi to pomeni, — pristane na grobo kršitev mirovne pogodbe.

Sovjetska zveza in vse napredne sile v svetu se danes bore proti kršitvam mirovne pogodbe. Če kdo danes pristaja na kršitve, pomeni, da vodi protisovjetsko politiko in da dela proti interesom mednarodnega demokratičnega gibanja. Vidalijev pristal na kršitev mirovne pogodbe že preden je začela diskusija o tem vprašanju in Varnostnem svetu. Ali misli, da bo s tem pomagal delegatom ZSSR in Jugoslavije, da bodo laže zagovarjali protestno resolucijo FLRJ? To pomeni, da je Vidalijeva frakcija pred imperialističnim kapitalizmom.

Demokratično prebivalstvo Trsta pa je ostalo pri svojih zahtevah, naj okupacijska uprava preklicati krivični odlok o enojezičnih izkaznicah, ker neče pristati na kršitve mirovne pogodbe.

BERLIN NE SME POSTATI ZATOČIŠČE VOJNIH HUJŠKAČEV IN NEOFAŠISTOV

Stalni komite za enotnost Nemčije in pravičen mir poziva demokratično prebivalstvo Berlina, da se ne udeleži separatnih volitev v zapadnih delih mesta

Berlin, 20. novembra (Tanjug). Stalni berlinski komite za enotnost Nemčije in pravičen mir je poslal berlinskemu prebivalstvu pred bližnjimi separatnimi volitvami v zapadnih sektorjih Berlina proglas, v katerem je rečeno:

»Berlin je postal tržišče borbe za enotnost Nemčije. Naše glavno mesto doživlja dni, ki so najtežji in najusodnejši za vse Nemce. Ker so imperialistične zapadne sile, ki se naslanjajo na svoje nemške pomagače, kakor so Adenauer, Schumann, Kaiser in drugi, podvezle vse ukrepe, da bi našo državo razbile, tako te sile nameravajo sedaj odepsti od Nemčije ruhrsko oblast, ki je življenjska sila Nemčije. Njihov namen je, da spremenijo ruhrsko ozemlje v kovačnico orožja ameriško-britanskega imperializma za pripravo tretje svetovne vojne in da v okupacijskem statusu ovekovečijo okupacijo Nemčije. Zapadne sile težijo za tem, da bi za nedolžne čase odložile umik okupacijskih čet ter zavlečale mirovno pogodbo, v nasprotju s predlogi posvetovanja v Varšavi.

Po vsem tem nameravajo izzivalci tretje svetovne vojne po svojih berlinskih vojniških hujškah, ki so zbrani ob Neumannu, Schwenickeju, Landsbergu, Riedensbergu in drugih, dovršiti pričetno razbijanje Berlina. Stalni komite za enotnost in pravičen mir izjavlja kot središče, okrog katerega se zbirajo vse napredne demokratične sile in glede na strankarsko ali versko pripadnost naslednje:

Berlin ne sme postati zatočišče vojniških hujškev in neofašistov, niti temnica za pobornike enotnosti Nemčije. Berlin ne sme postati središče, od koder naj bi se zavirala demokratična obnova vzhodne cone. Berlin ne sme biti noben privesek separatne zapadne nemške države.

V času največje nevarnosti za enotnost Berlina in naše domovine pozivamo vse

Ostra obsodba imperialističnih vojnih hujškev

Na zasedanju Izvrš. odbora Mednarodne federacije novinarjev so razkrinkali delo voditeljev novinarske zveze ZDA, ki podpirajo vojno propagando

Budimpešta, 20. nov. (Tanjug). Na zasedanju izvršnega komiteja Mednarodne federacije novinarjev so soglasno sprejeli resolucijo, ki jo je predložila iz predstavnikov Sovjetske zveze, ZDA, Britanije, Poljske in Madžarske sestavljena komisija. V resoluciji je med drugim rečeno:

Izvršni komitej poudarja z vso odločnostjo, da je naloga novinarjev uprjeti se vsem izzivom pri reševanju mednarodnih problemov in v odnosih med narodi, ter da store vse, kar je mogoče, da bi prispevali k medsebojnemu razumevanju med narodi za ohranitev mira.

Generalni sekretar je predlagal, naj bi poslali zvezi atenskih novinarjev tole brzojavko: Izvršni komitej Mednarodne federacije sprejema na znanje brzojavko podpredsednika zveze atenskih novinarjev gospoda Metaxasa. Ker pa je obiskal otroški dom za grške otroke na Madžarskem, obžaluje tak ton v brzojavki in misli, da so v njej navedene trditve klevetniške ter žaljive za madžarsko ljudstvo, ki je dalo zavetje in izkazalo veliko gostoljubnost otrokom grških domoljubov, ki so jih strašno preganjali.

Brzojavko so sprejeli z večino desetih glasov. Zanj so glasovali delegati Sovjetske zveze, Jugoslavije, Poljske, Češkoslovaške, Madžarske, Rumunije, Bolgarije, Francije, republikanske Spanije in Belgije. Glasovanja so se vzdržali delegati Britanije, ZDA, Švedske in Avstrije.

Nato so začeli razpravljati o poljski resoluciji, ki govori o vojnih hujškah. Med razpravo je zahteval britanski predstavnik Bandoek, naj poljski predstavnik umakne predloženo resolucijo, ameriški predstavnik Martin pa je odkrito zagrozil, da bo zveza ameriških novinarjev izstopila iz Mednarodne federacije, če bo sprejel predlog poljske resolucije.

Med nadaljevanjem razpravljanja o predlogu poljske resolucije je bilo razkrinkano delo voditeljev novinarske zveze ZDA, ki se ne bore proti vojnim hujškam, ampak jih podpirajo in hrabre pri njihovem vojnih hujškahem početju.

Ameriški predstavnik Martin je izjavil, da ne more še nadalje sodelovati na konferenci, na kateri baje žalijo ameriški tisk in njegove posamezne predstavnike, nakar je demonstrativno zapustil sejo. Predstavniki Belgije, Britanije in Švedske so skušali sabotirati nadaljnje delo konference.

Generalna stavka francoskih pristančkarjev

Barikade v Dunkerqueu — Lov na ljudi

Pariz, 20. novembra. Agencija France Presse poroča, da je bila včeraj 24. urna stavka mornarjev in oficirjev francoske trgovske mornarice in oficirjev francoske trgovske mornarice. Francoska Generalna konfederacija dela je izdala sinoči proglas, v katerem je rečeno, da se bo pričela v ponedeljek generalna stavka pristaniških delavcev v vseh francoskih pristaniščih.

Stavka v francoskih premogovnikih se nadaljuje. Mnogi rudarji, ki so se pod pritiskom vrnili na delo, so se znova pridružili stavkajočim. V rudnikih Montera in Cambefora je pričelo znova stakati 400 rudarjev v znamenje solidarnosti z rudarji.

V Dunkerqueu stavka 1500 pristaniških delavcev. Vlada je poslala proti

Velika večina delegatov se je odločno uprta vsem predlogom, s katerimi so podprli razbijaško stališče ameriškega predstavnika in so imeli očitno namen onemogočiti sprejem resolucije o vojnih hujškah.

Za predlog poljske resolucije o vojnih hujškah so glasovali predstavniki Bolgarije, Češkoslovaške, Francije, Madžarske, Poljske, Palestine, Rumunije, republikanske Spanije, Sovjetske zveze in Jugoslavije. Glasovanja so se vzdržali predstavniki Avstrije, Nizozemske, Belgije, Švedske in Britanije.

V resoluciji o vojnih hujškah, ki je bila sprejeta z večino glasov, je med drugim rečeno:

Izvršni komitej Mednarodne federacije novinarjev opozarja vse članice zveze na resolucijo II. kongresa federacije o svobodi tiska, v kateri je bila poudarjena želja človeštva po miru in medsebojnem razumevanju. Leto dni po II. kongresu je bilo poslano želja milijonov preprostih ljudi, na svetu, toda ne glede na to nedvomno dejstvo živi svet v zadnjih letih v vedno gostejšem ozračju vznemirjenosti in strahu, ki ga ustvarjajo kapitalistične skupine zapadnih držav. Izvršni komitej ugotavlja, da imajo v tej vojni propagandi odločilno vlogo močne brzojavne agencije in tisk, ki so pod nadzorom kapitalističnih novinskih monopolov.

Vojna propaganda je dosegla najvišjo stopnjo v ZDA, Turčiji, Grčiji in Nizozemski, kjer objavljajo v listih vsak dan odrite pozive k vojni, lažne tendence vesti kakor tudi nepredane kleвете proti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije.

Izvršni komitej žigosa vojne hujške in propagatorje, kakršni so Lawrence (New York Times), Dew Pearson (Daily Mirror), Paul Schubert (Corriera), Bela Kovicari (Look), Yberra (Life), Cecil Brown in Jalcin (Turcija), ki so prodali svoje pero novinskih monopolistom in podlo zlorabljajo sveto pravico svobode tiska v škodo človeštva.

Vojna propaganda, hujškanje na vojno in širjenje lažnih vesti ter klevet se ne strinjajo s častnim poklicem novinarja. Izvršni komitej poziva vse narodne organizacije, naj se krepko bore proti kapitalističnim tiskovnim monopolom in brzojavnim agencijam. Izvršni komitej slovesno izjavlja, da se bo dosledno boril proti vojnim hujškahem in poziva vse narodne organizacije novinarjev, naj pridružijo svoj glas glasovom drugih naprednih in demokratičnih organizacij na svetu, ki se vztrajno bore za mir, sodelovanje in medsebojno razumevanje med narodi.

Zasedanje Akademskega sveta FLRJ

V Beogradu je bilo prvo zasedanje akademskega sveta FLRJ, ki je bil ustanovljen na podlagi uredbe zvezne vlade. Prve seje sveta sta se udeležili minister za znanost in umetnost zvezne vlade Rodoljub Colaković in predsednik komiteja za šole in znanost Puniša Perović.

Na zborovanju sta Slovensko akademijo znanosti in umetnosti zastopala akademika France Stele in Jovan Hadži, jugoslovansko Akademijo znanosti in umetnosti v Zagrebu so zastopali akademiki Miroslav Krleža, Branimir Gusić in Marko Kostrečič, Srbsko akademijo znanosti v Beogradu pa so zastopali akademiki Aleksander Belić, Pavle Pajić in Ivo Andrić.

Po pozdravnem govoru predsednika Srbske akademije znanosti dr. Aleksandra Belića je spregovoril minister zvezne vlade Rodoljub Colaković o potrebi zveze med znanostjo in prakso v socialistični graditvi naše domovine.

Na zasedanju akademskega sveta, ki je trajalo tri dni, so proučili vse probleme, ki se postavljajo pred Svet kot naj-

nujnejši. Glede teh vprašanj so dosegli predstavniki 3 akademij soglasni sporazum.

Novoizvoljeni akademski svet bo delal za vskladitev znanstvenega dela akademij, dajal bo mišljenja o znanstvenih problemih in vprašanjih, dajal pobudo za skupne znanstvene ustanove. Pri svojem delu bo akademski svet predlagal vladi FLRJ ukrepe za izpopolnitev metod znanstvenega dela in nedostatkov v znanstvenem delu ter proučeval ukrepe za dvig znanstvenih kadrov. Akademski svet bo tudi zastopal jugoslovansko znanost kot celoto v državi in inozemstvu, hkrati pa bo obveščeval našo in tujo javnost o letnem delu vseh akademij, ki so zastopane v zvezi.

Ko so proučili na zborovanju vse probleme v zvezi z delom sveta, so izvolili upravo. Za predsednika akademskega sveta FLRJ je bil soglasno izvoljen akademik dr. Siniša Stanković, za sekretarja akademik Branimir Gusić, za upravnik pa Nemanja Madžarević.

Slovesen prekop padlih rdečearmejcev in borcev JA v Beogradu

Beograd, 20. nov. (Tanjug). V sredo so prenesli posmrtno ostanke borcev Rdeče armade in narodnoosvobodilne vojske, ki so padli na Rakovici v bojih za osvoboditev Beograda.

Slovesnega prenosa posmrtnih ostankov Rdečearmejcev in naših borcev iz Rakovice na novo pokopališče v Beogradu so se udeležili predstavniki Sovjetske zveze in vojaški ataše generalni major Sidorovič, predstavniki JA z generalnim majorjem Ratkom Vujovićem na čelu, dalje predstavniki mestnega komiteja KP Srbije za Beograd, ljudskih oblasti, Ljudske fronte in množičnih organizacij.

Na novem pokopališču so se poslovili od padlih borcev generalni major Sidorovič v imenu Sovjetske armade, generalni major Batko Vujović in polkovnik Blažo Lompar pa v imenu JA.

Častna četa JA je počastila padle borce s salvo.

Na grobove sovjetskih in naših borcev so položili vence predstavniki Sovjetske armade, JA, krajevnega komiteja KP Srbije za Beograd, Ljudske fronte in drugih množičnih organizacij.

S »Partizanko« in »Radnikom« se vračajo naši izseljenci

Na Reko prispeta te dni dve skupini naših izseljencev. Prva skupina 23 izseljencev iz Kanade in 42 iz ZDA prispje s parnikom »Radnik« 23. novembra, druga s »Partizanko« pa 29. novembra. Poleg naših izseljencev se vrača s parnikom »Radnik« tudi več Madžarov.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

slovanski delegat — je pripravljena podpreti sleherni predlog za okrepitve mira, in zato podpira predlog resolucije delegacije Sovjetske zveze, ki pomeni velik in resen korak na poti splošne razorožitve in okrepitve mira na svetu, po katerem hrepene milijoni ljud.

Za jugoslovanskim delegatom je spregovoril šef ukrajinske delegacije Manuškvi.

Tudi delegati Poljske, Češkoslovaške in Belorusije so obsodili stališče angloameriške večine ter se izrekli za sovjetsko resolucijo.

Toda glasovalni stroj je na plenarnem zasedanju sprejel belgijsko resolucijo s 43/6 glasovi (1 delegat se je vzdržal glasovanja). Sovjetska resolucija je bila zavrnjena v celoti z 39/6 glasovi (6 delegatov se je vzdržalo glasovanja).

1.200.000 jugoslovanskih žena je podpisalo resolucije, poslane OZN, v katerih protestirajo proti vojnemu hujškaštvu

Zene Jugoslavije v neštetihih protestnih resolucijah in brzojavkah odločno protestirajo proti vojnemu hujškaštvu zapadnih imperialistov, ki so na zasedanju OZN odbili sovjetski predlog za zmanjšanje oborožitve in prepoved atomskega orožja. Dosedaj je podpisalo protestna pisma in brzojavke nad 1.200.000 jugoslovanskih žena. Zene iz vasi in mest Jugoslavije s to akcijo aktivno podpirajo mirno politiko, ki jo vodi naše državno in partijsko vodstvo in podpirajo skupno borbo vseh demokratičnih sil v svetu proti netilcem nove vojne.

NA POSLOPJU PREDSEDSTVA VLADE V NOVEM BEOGRADU DOKONČUJEJO V. NADSTROPJE

Dela na gradnji poslopja predsedstva vlade v Novem Beogradu vse hitreje napredujejo. Na bloku A (kriko, ki se je prvo začelo graditi) končujejo gradnjo petega nadstropja. Dosedaj je končanah nad 75% del.

Na bloku B postavljajo betonsko ploščo nad prvim nadstropjem, ki mora biti gotova, po obveznostih delovnega kolektiva, do 19. novembra.

Delovni kolektiv bloka C je 16. novembra izpolnil svojo obveznost in končal z gradnjo prvega nadstropja. Delavci so takoj začeli z delom na drugem nadstropju in si zadali nove obveznosti. Tako so se tesarji zavezali, da bodo postavili opaže do 22. t. m., a delavci na armirano-betonskih delih so se zavezali, da bodo končali dela do 27. novembra.

Belgijska vlada podala ostavko

Bruselj, 20. novembra. Reuter poroča: Po razpravi v narodni skupščini, v kateri so kritizirali ministra za pravosodje Paula Henryja Striera, ker je omilil smrtno kazni obsojenih vojniških zločincev, je podal predsednik belgijske vlade Paul Henry Spaak ostavko koalicijske vlade socialistov in katolikov. Pred tem je podal ostavko tudi minister za pravosodje Strier.

FENJANG. — Tass pronaša poročilo radia Fenjang o novih represivnih ukrepih, ki jih je izdala marionetska Sin Man Rijeva vlada v zadnjem času v Južni Koreji, da bi zadušila demokratično gibanje. V poročilu je rečeno, da je Sin Man Rijeva vlada razglasila obsedno stanje in provincah južnega in severnega Donlada. Soulski hišički so izdali s tem v zvezi ukaz, da je prepovedan ob 6.ih zvečer vsak razgovor na ulicah, prepovedano pa je tudi obiskovati tuja stanovanja. V poročilu je tudi rečeno, da mobilizira notranji minister južnokorejske vlade 15.000 moških za policijsko službo.

Rumunija odpovedala kulturno pogodbo s Francijo

Bukarešta, 20. nov. (Tanjug). Rumunska ljudska republika je odpovedala pogodbo o kulturnem sodelovanju med Rumunijo in Francijo, sklenjeno 31. marca 1939. v Bukarešti. Ker je bila pogodba pristranska, je škodovala rumunskim državljanom. Njena nadaljnja veljavnost je bila ogrožena v zadnjih dneh, ko so francoska oblastva kršila glavne določbe te pogodbe in izgnala rumunske študente iz Pariza, zaprla rumunsko šolo v Pontanuu, aux Roses ter razpustila društvo rumunsko-francoskega prijateljstva, na drugi strani pa dala podporo iz Rumunije pobeglim fašistom, ki delajo proti rumunski državi.

Z odpovedjo te kulturne pogodbe so razpustili tudi francoski inštitut za študije v Rumuniji.

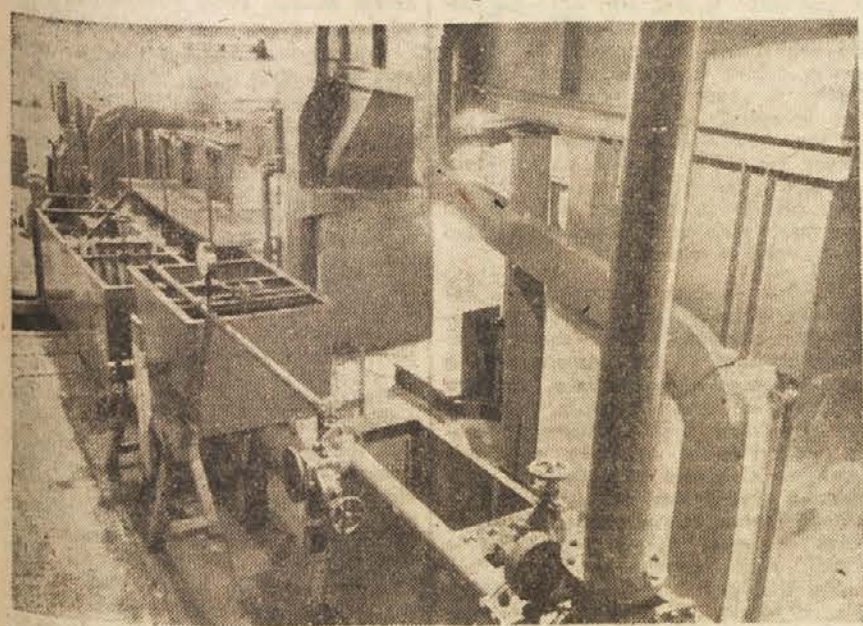
De Gasperi hoče spraviti Italijo v zapadni blok

Pariz, 20. novembra (Tanjug). General de Gaulle je imel v Parizu tiskovno konferenco, na kateri je potrdil svoj namen, da namerava vzpostaviti totalitarni in avtoritativni režim. Ko je poudaril, da je njegovo gibanje »še vedno na potoku«, se je spraval na ustavo četrte republike in znova zahteval razpust parlamenta ter razpis novih volitev. Prav tako kot notranji minister »socialist« Jules Moch v skupščini, je De Gaulle divje napadel sindikate in ponovil kleвете, da je KP Francije v službi tujine. Izjavil je, da njegov program ne dopušča obstoja nobene stranke, ki ovira »obnov« Francije, ter bo vsestransko podprl vsako akcijo za onemogočenje in prepoved Komunistične partije.

Tudi znanstveniki se bore za izpolnitev plana

Zavod, kjer ustvarjajo stroje za našo elektrifikacijo in industrializacijo

Tudi stroj je treba ustvariti, preden ga more tovarna izdelati. Za vsak stroj, ki ga naj izdelata tovarna, so potrebni natančni načrti, modeli in vzorci (prototipi). Za izvedbo elektrifikacije in industrializacije, glavne naloge petletke, pa nam je potrebno na tisoče raznovrstnih strojev; velik del teh bomo izdelali doma. Oglejmo si, kje se prav za prav začena boj za izpolnitev petletnega plana.

Pogled v laboratorij: na levi in na sredi model hidrocentrale na Zeti; na desni del »male« poskusne postaje

spoznamo, da potrebujemo ne le takšne stroje, kakršne imajo kapitalistične države, temveč tudi boljše.

KDO NAM BO DAL TAKŠNE STROJE

Petletko uresničuje vse delovno ljudstvo. To pa pomeni, da morajo sodelovati smotno ne le delavci, delovni ljudje sploh, ki s pozhrtvalnim delom, udarnostjo in racionalizacijami pomagajo pri hitrejšem izpolnjevanju plana, temveč tudi znanstveniki. Stroje je treba najprej ustvariti, da jih potem moremo izdelati. Glavne stroje ustvarjamo v laboratorijih, v tovarnah pa jih izdelujemo. Prvo delo mora torej opraviti znanstvenik v zvezi s tehnikom. Ni vseeno, ali naše tovarne izdelujejo slabe ali dobre stroje; ne more biti vseeno, ali bodo naši stroji delali z večjo ali manjšo zmogljivostjo — ali bodo izdelovali poceni ali ne; silno pomembno je, kako dolgo bodo trajali in da bo količnik njihove koristnosti najboljši. Z drugo besedo: stroji morajo biti čim bolj ekonomični. Takšne stroje pa nam bodo mogle dati naše tovarne le, če bodo tudi znanstveniki opravili svojo nalogo.

PIONIRSKO DELO ZVEZNEGA INSTITUTA ZA TURBOSTROJE

V Ljubljani je letos poleti začel delati zavod, kjer se rodijo stroji. Rojstvo strojev je treba namreč imenovati raziskovalno znanstveno delo, preden je mogoče dojeti, kakšne oblike naj dobijo stroji, da bo ustrezal vsem zahtevam najnovejših znanosti in tehnike. Ljubljanski zavod, ki je vsedržavnega pomena, se imenuje Zvezni inštitut za turbostroje. Pod turbostroji razumemo vse vrste turbin — vodne, parne, aerodinamične in plinske — dalje centrifugalne črpalke, ventilatorje, ladijske svedre, letalske propelerje, turbokompresorje... Po najnovejših doganjanjih so si vsi turbostroji sorodni, kar pomeni, da jih je na splošno mogoče raziskovati po istih metodah in z več ali manj istimi skupnimi poskusnimi napravami, razen tega je pa njihova proizvodnja malodane neločljivo povezana. Zato je naloga našega inštituta za turbostroje zelo obsežna že, če upoštevamo samo teoretično delo pri raziskovanju samih strojev. Toda to delo je najtesneje povezano z živo prakso in našimi vsakdanjimi nalogami elektrifikacije in industrializacije. Zavod opravlja pionirsko delo ne le za izpolnjevanje sedanje petletke, temveč za plansko, socialistično gospodarstvo sploh. Zakaj pri projektiranju novih tovarn in ustanavljanju raziskovalnih zavodov je treba računati s sorodnostjo strojev, ki jih bomo izdelovali, ali jih bomo šele izdelovali, sicer bi graditev tovarn ne bila smotna. Značilnosti strojev pa razlikuje ter ugotavlja inštitut za turbostroje.

LABORATORIJ, TOVARNA, ELEKTRARNA?

Ko stopiš v laboratorij, se tako kmalu ne znajdeš. To ni laboratorij, ki bi bil podoben učnjakovemu kabinetu. — Bolj je podoben tovarniškemu oddelku. Čez nekaj časa se pa vprašaš, ali ni morda to hidrocentrala? Najprej opaziš posebno veliko napravo, ki je v resnici zelo podobna hidrocentrali v majhnem. Do precej visokega stropa sega bazen, kamor med obratom te naprave, ki se imenuje mala poskusna postaja (majhna elektrarna), črpa vodo iz bazena, ki je pod tlemi. Iz zgornjega bazena voda pada približno meter do modela turbine, ki jo preskušajo. Model je osemkrat manjši od prave turbine. Preskušajo vse pogonske lastnosti turbinskega tekača, in sicer vseh vrst turbin, razen Peltonovih. S preciznimi

instrumenti zelo natančno ugotovijo, kakšne lastnosti ima turbina pri določenih oblikah lopatic. Ko določeno, kakšne oblike najbolj ustrezajo, je mogoče izdelati z vsemi načrti prototip turbine. Po končnih načrtih ali po prototipu potem začne tovarna izdelovati turbine za elektrarne. Turbine so seveda različne velikosti. Velikost se ravna po padcu vode ali vodni sili sploh. Pri nas pa gradimo številne elektrarne na rekah in jezerih, kjer so prav različni pogoji. Zato je naprava urejena tako, da je mogoče preskušati modele različnih turbin in za različne vodne padce. V ta namen uporabljajo duhovite priprave in precizne instrumente, da so mogoča najrazličnejša merjenja, ki so

ČAS HITI — ZAVOD RASTE

Naloge se od dne do dne množijo; vsako plansko leto — toda ne le leto, temveč tudi vsak mesec in teden — jih je več. Zavod se je začel razvijati v tesni delavnici neke prejšnje tovarne. Ni mogoče čakati, da bodo narejene vse preizkuševalne naprave. Medtem ko izpopolnjuje opremo, hkrati že delajo na znanstvenem in praktično-tehničnem področju. Čas hiti, petletka terja vedno več. Na vseh koncih in krajih gradimo nove hidrocentrale in tovarne. V obstoječih hidrocentralah pa tudi obratujejo turbine — in se kvarijo. — Strokovnjaki morajo priskočiti na pomoč, brž ko nastopi kje kakšna ovira. Ustavi se hidrocentrala, ker se je turbina izrabila; turbine se kaj hitro izrabijo, če niso najboljše, zaradi zelo nevarnega ter škodljivega mehničnega delovanja vode — prav za prav pare. Vodna para razgrize najboljšo kovino na krajih tako imenovanih podpristikov — kjer nastaja med obratovanjem turbine brezračni prostor — kakor sir. Elektrarna stoji in vsak dan njenega mirovanja pomeni veliko škodo v gospodarsivu. Kdo naj da hidrocentrali novo, boljše turbino? Kdo naj preišče, zakaj se je stara turbina tako hitro pokvarila?

Odgovor najdeš v tem inštitutu. — Stroji bučijo. Znanstvenik meri z instrumenti, kaj se dogaja s strojem, z materialom itd., medtem ko stroj dela. Tu vidiš črpalke, ki jo preskušajo. Kot laik strmiš nad poskusi z močnimi zračnimi tokovi: v veliki cevi teče pod močnim pritiskom zrak, duhoviti pripomočki pa kažejo na diagramu, kje so nevarne točke na lopaticah turbin. Poleg se pa vrti os, del stroja. Vrti se v takšno naglavo, da ni mogoče videti tankih žic, ki plapolajo pritrjene na os. Tedaj pa strokovnjak pritisne na gumb majhnega aparata, ki se imenuje stroboskop. Iz aparata padajo žarki na vrtečo se os sinbronizirano, v enakem ritmu, kakor se os vrti, in zagledaš v zraku ob osi plapolajoče nitke, vedno na istem kraju, kakor da se os ne vrti. Znanstvenik tako opazuje značne tokove ob vrteči se osi. V ta namen spusti po večji cevi proti osi močan tok zraka.

DELO,

KI GA NI MOGOČE PREPLAČATI

V Črni gori gradimo na Zeti hidrocentralo. Zeta je muhasta reka. Vodni padec se vse leto zelo menja. Včasih voda tako naraste, da se za polovico ali še več zmanjša razlika med zgornjo in spodnjo gladino vode — gladine za jezum in gladine spodaj ob turbinah, kjer voda odteka. Turbina ne more delati s polno zmogljivostjo. Toda potrebno je, da hidrocentrala daje čim bolj ekonomično vse leto več energije. Kako? To nalogo je rešil naš inštitut. V ta namen je bilo treba tudi zgraditi precej velik model hidrocentrale, namreč jez, bazena in struge. Uvedli so novost, ki je doslej še ni bilo nikjer v tehniki. Poskusno in teoretično delo je pokazalo, da bodo pri novi hidrocentrali mogli umetno povečati padec vode, ko se bo dvignila spodnja gladina. To bodo dosegli s tako imenovanim injektorjem — kanalom, ki vodi pod jezum in turbino ter sesa z naglim rednim tokom vodo od turbine. Podobne injektorje tehnika sicer pozna, toda bili so tako nepopolni, da je bilo mogoče z njimi umetno povečati padec vode le za 25%. V našem inštitutu so pa nalogo rešili tako, da se padec umetno poveča za 100%! Električne energije bodo zaradi tega proizvajali najmanj dvakrat več na leto.

Reporter more omeniti samo nekaj značilnih nalog in uspehov novega zavoda, ki se bo razvil v enega največjih inštitutov v Evropi že do konca petletke. Dobil bo veliko poslopje blizu Ljubljane. Posebna in morda celo najtežja naloga inštituta pa je — usposobiti kader dovolj številnih in najboljših strokovnjakov.

Dvig delovne discipline je sestavni del socialističnega tekmovanja

Delovni kolektivi gradbene stroke so v tekmovanju za kongres Enotnih sindikatov Jugoslavije dosegli poleg pomembnih uspehov v proizvodnji, znižanju polne lastne cene, izpopolnitvi brigadnega načina dela, uvedbi del v akordiu in učrtviti sindikalnih organizacij, tudi v važni postavki — izboljšanju delovne discipline.

Kako važno je izboljševati delovno disciplino nam bo jasno, če pomislimo, da prav zaradi nedovoljne discipline mnogi naši delovni kolektivi izgubljajo dragocene dneve, ki jim delajo težave pri doseganju plana. Kakor imamo na eni strani delavce, ki z brezprimerno pozhrtvalnostjo produktivno uporabijo vsako minuto svojega delovnega časa (in teh je velika večina), so pa v vsakem delovnem kolektivu tudi ljudje, ki zaradi premajhne politične razgledanosti ali zaradi osebnih slabosti in osebnih razlogov izostajajo od dela in s tem zmanjšujejo napore in uspehe celotnega kolektiva.

Slaba delovna disciplina je posebno občutna v tistih strokah, ki so temeljnega pomena za našo gospodarsko izgradnjo ne samo v enem letu, temveč tudi v bodoče. To so predvsem metalurška podjetja, premožovniki in gradbeno podjetja. Prav od gradbenih podjetij je v veliki meri odvisno ali bodo nekatere panoge naše industrije pravo-

časno poravnale svoj dolg skupnosti — to je izpolnile svoje planske obveznosti.

V drugem tromesečju letošnjega planskega leta so znašli neopravičeni, bolezenski in opravičeni izostanki gradbenih delavcev povprečno 12%. V tretjem tromesečju pa so se znižali povprečno za 3%. Čeprav je 9% izostankov od dela še vedno boleča točka gradbene stroke, je izboljšanje delovne discipline za 3% vendarle že pomemben uspeh. Ta uspeh je dosežen predvsem zato, ker je tekmovanje za kongres sindikatov zajelo veliko večino delavcev in razširilo obseg brigadnega načina dela, ki zahteva od brigadirjev tudi večjo discipliniranost pri delu in ker stalno raste politična zavednost gradincev, ki se zavestno bore za izpolnitev planskih nalog.

Pri tem je važno znižanje izostankov tistih gradbinskih kolektivov, ki zaradi pomanjkanja delovne sile težko dosegajo planske naloge kapitalne izgradnje. Tako je n. pr. delovni kolektiv Gradis-Litostroj v septembru znižal izostanke za 2,26%. Gradis Moste-Zirovnica v predkongresnem tekmovanju za 4,17% (od 5,96 na 1,79%), Konstruktor za 7,6% itd. Izostanki Gradisa Jesenice so manjši za 10%, Medvode za 6,9%, Sočanje za 20%, Ljubljana za 2,8 odstotka, Domžale 9%, Pionir Krško je v oktobru izboljšal disciplino za 6,6%.

Ob premieri prvega slovenskega celovečernega filma „NA SVOJI ZEMLJI“

Ob kapitulaciji Italije je ljudstvo z navdušenjem sprejelo partizane. (Sava z Borisom med vaščani.)

Premiera prvega slovenskega celovečernega filma je pomemben dogodek ne samo v naši kinematografiji, temveč v vsej naši ljudski kulturi.

Ob tej priliki je potrebno, da poudarimo nekatera dejstva, ki so bistvena za nagel razvoj naše mlade filmske umetnosti, ki pa veljajo v celoti za naše novo kulturno življenje.

Rojstvo našega, še posebej celovečernega filma je bilo mogoče pri nas šele po zmagoviti narodnoosvobodilni borbi našega ljudstva. Ljudska oblast je zagotovila tudi filmu resenično svobodo umetniškega ustvarjanja in mu dala vso podporo v materialnih sredstvih. Prav zaradi tega smo dobili že v drugem letu petletke, v živahnem razvoju vse jugoslovanske kinematografije tudi slovenski film, ki je naš po zgodbi, ki živi v nas, ki je naš po jeziku ter partizanski borbeni pesmi.

Nagel razvoj našega filma torej ni slučajnost. Skrbno vodstvo Partije ter njeno veliko delo v vzgajanju novega, socialističnega človeka, je zagotovilo tudi našemu filmu vse možnosti s tem, da lahko naši umetniški delavci ustvarjajo svobodna dela resnične, idejne vrednosti. V tem smislu lahko trdimo, da je tudi naš film bil ob svojem rojstvu postavljen na ono pravilno podlago, ki ga dviga nad filmom kapitalističnega sveta.

Ob vdoru Nemcev v hišo se otroci oklenejo matere

Nadalje je podjetje za ceste v Ljubljani izboljšalo disciplino za 2,60%, vendar znašajo izostanki še 19,95%, v Trzinu-Prevojah pa so znižali izostanke od 26 na 17 odstotkov.

Kako vpliva med drugim tudi dobra delovna disciplina na proizvodnjo in brigadni način dela na disciplino, najboljše dokazujejo brigade gradincev iz Most-Zirovnice. Tu na primer Cipotova brigada ki je v predkongresnem tekmovanju presegala norme za 49%, sploh ni imela izostankov; Sivčeva brigada, ki je presegala norme za 63%, je imela 0,65% izostankov, Prešernova brigada pa je presegala norme za 39% tudi zato, ker je imela le 0,30 odstotkov izostankov.

Izboljšana delovna disciplina vendar ne zadostuje v celoti, ker je še vedno nekaj kolektivov, kjer so izostanki še zelo visoki. Tako bi na primer odstotek delovne discipline Gradisa v Strnišču bil mnogo boljši, če bi ob koncu tedna del delavcev ne zapuščal predčasno dela in se v naslednjem tednu ne bi prepozno vračal s svojih kmetij na gradbišče. Prav tako 5,04% delavcev, ki so zaposleni pri gradnji Mariborskega otoka neopravičeno izostaja od dela; zato tu 24. oktobra niso mogli doseči dnevnega plana, čeprav ostali disciplinirani delavci vlagajo vse sile v izpolnjevanje planskih nalog. V Vučenici je v času tekmovanja izostalo za 1,8% več delavcev od dela kot v avgustu; pri gradnji hidrocentrale Savica, kjer je bila disciplina v septembru za 4,56% boljša kot v avgustu, se je v oktobru poslabšala za 4,62%.

Kakor vsak, tako je tudi film »Na svoji zemlji« kolektivno delo cele vrste umetniških ustvarjalcev, in sicer: scenarista književnika Cirila Kosmača, režiserja Franceta Štiglica, komponista Marijana Kozine, snemalca Ivana Marinčiča, tonskega mojstra Rudija Omote ter cele vrste umetniških in filmskotehničnih sodelavcev, nadalje gledaliških igralcev, izbranih iz vseh naših dramskih gledališč, enote JA, godbenikov Slovenske filharmonije z dirigentom H. Cipicjem ter končno delovnega kolektiva podjetja za proizvodnjo filmov »Triglav-film«.

Po scenariju pisatelja Cirila Kosmača so glavni junaki v filmu Grahovčani in Koritčani iz Baške grape, ki so tudi v resnici sodelovali pri samem snemanju. Film zajema obdobje od dni pred kapitulacijo Italije do zmagovitega pohoda JA na Trst, obravnava del zgodovine našega primorskega ljudstva, ki se je odločno odzvalo pozivu Partije na upor proti okupatorju.

Zgodba filma pa se prične takole: V gozdovih nad Baško grapo je v letu 1943 že vse živo partizanov. V vasi je organizator borbe bajtar, stari Obrekar — očka Orel. Vedno znova in znova uspešno mirirajo partizanski borci življenjsko žilo, ki teče skozi Baško grapo — progo, po kateri fašisti oskrbujejo fronto. Fašistični oddelki v nenaadnih pohodih kontrolirajo teren in ob taki priliki ubije komisar Bichi partizana — kurirja Dragiča, sina Angelce. Fašisti seženejo vaščane na trg, toda Bichija prehitijo dogodki — padec Mussolinija. Že ob tej priliki se razkrije pred vasjo gruntarica Dragarica, ki je pri zasliševanju nastopila kot pomočnik fašistov. Osnovni motiv v filmu je borba primorske vasi s partizani — borci Sovo, Stanetom in drugimi ter očkom Orlom za dokončno osvoboditev. Film obravnava vso težino naše narodnoosvobodilne borbe, ki jo usmerja sila, o kateri se v filmu ne govori, ki jo pa kljub temu vsi čutimo, ko vidimo kolone sestradanih in razcapanih borcev, brigad v jurjih, ofenzivah, v skrbi za ranjence. Partija je vzgajala tisoče naših borcev in ni pozabila opozoriti tudi očka Orla, naj se umakne pred pobesnelimi fašističnimi zločinci, vidimo jo v filmu v rasti partizanskih odredov v revolucionarno Jugoslovansko armado, spoznamo jo v tem, ko Sova, slovenski partizan, bratsko sprejme zajetega Italijana v osvobodilno armado, spoznavamo jo v srečanju IX. korpusa in naše IV. armije, sestavljenice iz borcev vseh naših bratskih jugoslovanskih narodov, ki v zmagovitem polju osvobajajo domovino.

V kolikor bolj je uspelo našemu prvemu filmu prikazati vse to, kar smo nedavno še vsi preživljali, kar vsi nosimo v srcih, v toliko bolj bo film resnično naš.

Vse, kar je ustvaril kolektiv prvega slovenskega celovečernega filma v vztrajnem premaganju vseh začetnih težkoč, še posebej v tehnični smeri svojega dela, bo dalo ustvarjalcem in njih delu priznanje.

Naše ljudstvo pa bo ocenjevalo in ocenilo naš prvi celovečerni film, ki je njegova last, ki obravnava njegovo borbo in žrtvovanja za lepše in boljše življenje, film, ki je poizkus umetniškega prikaza herojske dobe našega ljudstva.

Kako vpliva slaba delovna disciplina na produktivnost dela pokaže primer gradbenega podjetja za ceste, gradbišče Vrhnika, kjer nedisciplinirani delavci ne dosežejo norm, dočim jih ostali presegajo.

Delovni kolektivi gradbene stroke so sicer lahko ponosni na že doslej dosežene uspehe pri izboljšanju delovne discipline, vendar je tudi v bodoče velika naloga uprav podjetij, posameznih sindikalnih podružnic kakor tudi slehnernega člana delovnega kolektiva, da še bolj dvignejo delovno disciplino in s tem omogočijo izpolnitev planskih nalog.

Dvig delovne discipline je sestavni del socialističnega tekmovanja. Zato mora to biti stalna naloga vseh gradbenih kolektivov, ki bodo dajali svetel zglede tudi kolektivom drugih panog našega gospodarstva. Dvigniti delovno disciplino se pravi pravilno razumeti naše socialistično gospodarstvo. In da ga prav razumejo, bodo naši gradbinci s svojimi uspehi prav gotovo dokazali.

Zmagovita ofenziva narodnoosvobodilne armade Kitajske

Po osvoboditvi glavnega mesta Mandžurije angažirane so enote narodnoosvobodilne armade Kitajske s spremnimi manevri in dobro organiziranimi operacijami zapre vse kopne izhode Kuomintangovim četam in jih prisilile, da so se umaknile v ostala mandžurska mesta, kolikor niso bile zajete, ali pa so se pridružile ljudski armadi. Osvoboditvi Čangčuna je sledilo zavzetje izredno važnega strateškega oporišča Čingšijena, sile severozahodne narodnoosvobodilne armade pa so zavzele važno strateško železniško središče Činčau, ki je bilo glavna Kuomintangova baza na železniški zvezi Peking-Mukden. Z osvoboditvijo teh treh važnih oporišč v Mandžuriji, za katere so napravili obrambne načrte posebej ameriški strokovnjaki, je bila usoda Čangčajskih čet na tej fronti zapečatena.

Enote narodnoosvobodilne armade so kmalu zavzele mesto Fušan, največji center premogovne industrije na Kitajskem, nato važno središče kljarske industrije Anšan ter mesti Penki in Lisojang. Z osvoboditvijo teh krajev je bil največji industrijski center Mandžurije z dvema milijonoma prebivalcev — Mukden popolnoma obkoljen. 1. novembra so vkovali v mesto zmagovite sile narodnoosvobodilne armade. Tako je bilo likvidirano zadnje oporišče Kuomintanga v Mandžuriji. Svobodni novi Kitajski so bila priključena ogromna ozemlja (tako velika, kakor Francija in Nemčija skupaj) s cvetočim poljedelstvom in bogato industrijo, ki je pred drugo svetovno vojno zavzemala 70 odstotkov skupne kitajske industrije, ki pa štejejo samo okoli 42 milijonov prebivalcev in je tako ta pokrajina predstavljala za prenaseljeno Kitajsko pravi »rešilni otok«. V Mukdenu je bila uničujoče poražena Čangčajškova elitna vojska, ki so jo svojočasno izvežbali Anglomeričani za boje proti Japoncem v Burmi.

Oktoberkim zmagam v Mandžuriji so se pridružili veliki uspehi narodnoosvobodilne armade tudi na Severnem Kitajskem. Vzhodno od prestolnice Suijuana je bilo osvobojeno veliko železniško križišče Tining, v južozapadnem Santungu pa mesto Congon. Proti koncu oktobra je bilo zavzeto gospodarsko središče pokrajine Suijan—Paotau, zadnja postaja na železniški progi Peking—Suijan. Iste dne je bilo osvobojeno mesto Čenčou, važno Kuomintangovo oporišče v pokrajini Honan s 350.000 prebivalci.

Tudi na Osrednjem Kitajskem je dosegla narodnoosvobodilna armada velike zmage. Osvobojena so bila mesta Čaoji, Čingnin, Hajang, Tengčeng in Tunaj, ki so bila izredno važna za oskrbovanje Čangčajskih čet. Hkrati so se pričele središče borbe v okolici Pekinga, enega izmed največjih kitajskih mest, in sicer v trikutu Peking—Tjencin—Paoting, ki veže osrednjo Kitajsko z Mandžurijo. Ljudska armada je osvobodila okoližno mesto Kuan, 60 km južno od Pekinga, pred nekaj dnevi pa sam Paoting, glavno mesto pokrajine Hopej. Zavzetje Paotunga in Čangčuna, glavnega mesta pokrajine Džehol, je po svojem strateškem in moralno-političnem značaju velikega pomena za nadaljnji razvoj osvobodilnih operacij na Osrednjem Kitajskem. Čangčajškova vlada je takoj razglasila obredno stanje v pristanišču Čingtao — vojaški pomorski bazi ZDA, v Tjencinu pa mobilizirajo Kuomintangove oblasti vse moške od 18 do 45 let za »obrambo« mesta.

Strateški uspehi narodnoosvobodilne armade v trikutu Peking—Tjencin—Paoting dokazujejo, da Čangčajski ni uspela konsolidacija obrambe kljub vsej ameriški pomoči. To dokazuje tudi obkolitev velikega mesta in važnega ameriško-Kuomintangovskega oporišča Hsučou. V zadnjih dneh je bilo v vzhodnem delu pokrajine Anhvej osvobojenih nad 150 mest in železniških križišč Hsučou je popolnoma odrezan od zaledja. Po največjih poročilih so enote narodnoosvobodilne armade zavzele strateški okoližni mesti Sarsien in Sufien južno od Hsučou na železniški progi Tjencin—Pukou. Vzhodno od Hsučou je bilo osvobojeno okoližno mesto Šujning. Kakor povsod, tako so bili tudi tu uničeni ali ujeti tisoči Kuomintangovih vojakov. Tudi na ostalih frontah se vodijo srditi boji, posebno v južnem delu pokrajine Hopej, severno od mesta Hankoua. Južno od Hsijanga je

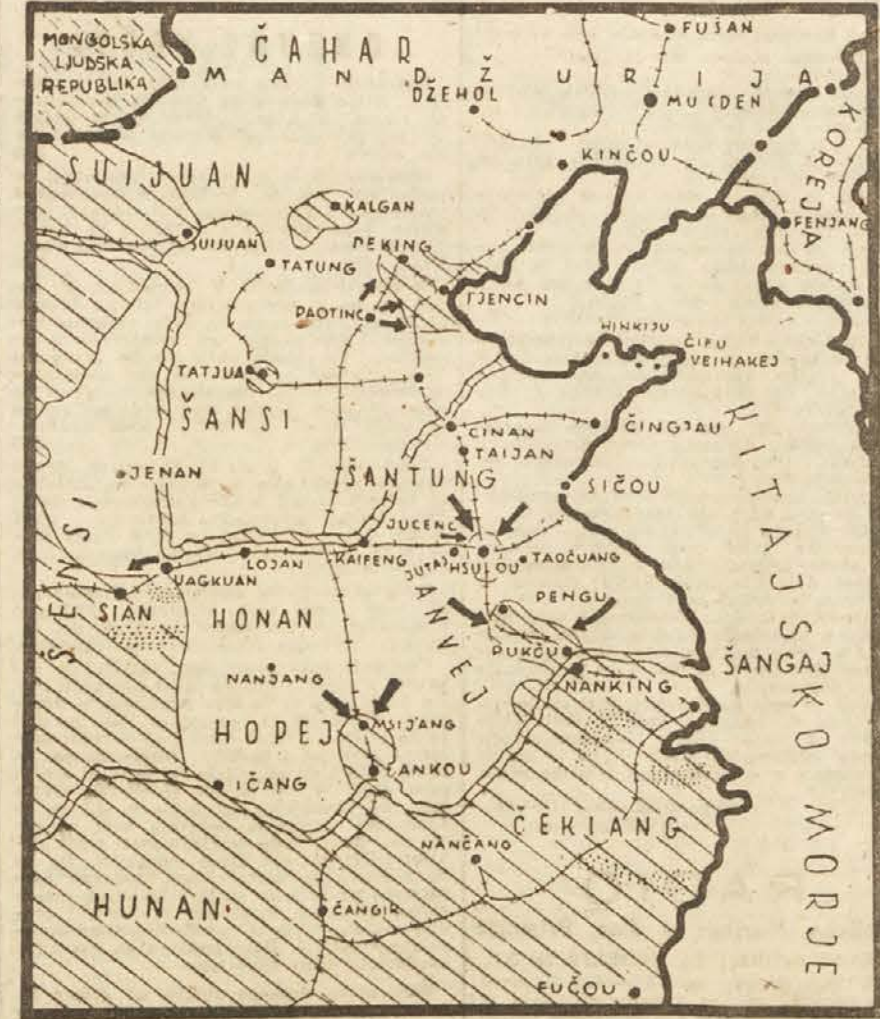
železniška proga Peking—Hankou presekaná na več krajih. Zmagovito prodirane narodnoosvobodilne vojske proti jugu je onemogočilo Čangčajšku, da bi se naslanjal na velika mesta Peking, Tjencin, Nanking, Šanghaj in Kanton.

Velike zmage narodnoosvobodilne armade Kitajske so povzročile seveda veliko zmedo v imperialističnem taboru. Ves prejel med vojno proti Japonci. Med vojno je bil potrošen zelo majhen del tega posojila, kar dokazuje dejstvo, da je imel Kuomintang 900 milijonov dolarjev v tuji valuti, ko je Japonska kapitulirala.

Dosedanji uspehi narodnoosvobodilne armade kažejo, da nobena ameriška »pomoč« ne bo preprečila končnega poraza Kuomintangovih čet. Ljudska armada Ki-

prejel med vojno proti Japonci. Med vojno je bil potrošen zelo majhen del tega posojila, kar dokazuje dejstvo, da je imel Kuomintang 900 milijonov dolarjev v tuji valuti, ko je Japonska kapitulirala.

Dosedanji uspehi narodnoosvobodilne armade kažejo, da nobena ameriška »pomoč« ne bo preprečila končnega poraza Kuomintangovih čet. Ljudska armada Ki-

Puščice kažejo smer ofenzivnih napadov narodnoosvobodilne armade. Na zemljevidu so označena področja, kjer se vodijo glavne borbe. Od že prej osvobojene Mandžurije je označen samo njen južni del. — Bela polja predstavlajo osvobojena ozemlja do 16. novembra, pikčasta pa področja, ki so pod kontrolo partizanov

ameriški tisk objavlja dan za dnevom uvodnike in komentarje o položaju na Kitajskem po zmagoviti ofenzivi ljudske armade. Čeprav navajajo različne vzroke porazov Kuomintangovih čet, vendar večina listov soglašá, da je glavni vzrok v tem, ker podkupljivi Čangčajskov režim ne uživa podpore ljudstva. Listi monopolističnih koncernov zahtevajo takojšnje povečanje »pomoči« Čangčajški, kajti njegov poraz bi pomenil »velik poraz ravnotežja in varnosti na vsem Pacifiku«, kjer so ZDA tako zainteresirane. Obenem namigujejo, da ameriška »pomoč« ni bila dovolj »učinkovita«. Kakšna je bila ta pomoč, je razvidno iz komentarja agencije Nova Kitajška, ki ugotavlja, da je prejel Čangčajšek po kapitulaciji Japonske nad 4 milijarde 346 milijonov dolarjev v posojilih, materialu in uslugah. Tej vsoti je treba dodati še 1 milijardo 576 milijonov dolarjev, ki jih je

čajske je v svojih operacijah zaplenila velikanske količine Čangčajškovega ameriškega orožja, streliva in drugega vojnega materiala. Eden najbolj znanih ameriških vojaških komentatorjev Max Werner je objavil te dni v listu »Stare« članek, v katerem poudarja, da »Čangčajšek v celi vrsti nedavnih vojaških porazov ni izgubil samo Mukdena in Mandžurije, ampak tudi svojo armado in moč. V zadnjih tednih, piše Werner, je Čangčajšek doživel Waterloo svoje Kuomintangove države. To je odločilni vojaški poraz in neuj politični propad režima.« Danes ni več vprašanje, ali bo Čangčajšek padel, ampak samo — kdaj in kako se bo to zgodilo. Za to bodo poskrbeli borci narodnoosvobodilne armade pod vodstvom Komunistične partije, ki se borijo, da bo njihova dežela dokončno osvobojena izdajalskih domačih pijavk in tujih imperialistov.

Z VSEGA SVETA

DUNAJ. — Listi poročajo, da je dopotovalo v Wiener Neustadt 300 avstrijskih vojnih ujetnikov iz Jugoslavije.

DUNAJ. — Oesterreichische Volkstimme poroča, da je bilo v železarni in jeklarni v Linzu demontiranih 59 strojev, ki so bili z dovoljenjem ameriških okupacijskih oblasti poslani v Francijo.

SANGHAI. — List »Sin Ven Pao« poroča, da je izbruhnila vstaja zaradi povišanja cen riža.

RIM. — »Repubblica« objavlja poročilo iz Pariza, v katerem je rečeno: »Skupni komite šefov štabov ZDA je predlagal, naj ameriško zunanje ministrstvo zahteva od francoske vlade, da takoj preneha izdelovati letala francoskega tipa in naj začne izdelovati rezervne dele in nabavljati raketa letala ameriškega tipa.«

VARSAVA. — Vojno sodišče v Varšavi je izreko obsojlo skupni voditeljev ilegalne teroristične tolpe VRN, ki je po osvoboditvi v službi tuje špijonaže skušala uničiti ljudsko demokratično ureditev nove

Polske. Glavni obtoženeec Połuk, pred vojno generalni sekretar poljske socialistične stranke, med vojno in po osvoboditvi pa generalni sekretar ilegalne teroristične skupine VRN, je bil obsojen na 10 let zaporov. Drugih pet obtožencev je prejelo kazni od 5 do 10 let zaporov. Na temelju zakona o amnestiji je bila vsem obtožencem kazen zmanjšana na polovico. Tako je obtožencem Pužaku zmanjšana kazna na pet let zaporov, dva druga obsojenca pa sta bila izpuščena na svobodo.

NURNBERG. — Reuter prenaša vest nemške agencije DNA, da je predložil branilec Rudolf Hess, advokat Alfred Zaidler prošnjo zavezniškemu kontrolnemu svetu v Berlinu, naj bi Hessa izpustili iz ječe.

WASHINGTON. — Reuter prenaša obvestilo ameriškega ministrstva za znanje za dve, da bo načelnik generalnega štaba italijanske vojske, Mussolinijev sodolavec Erlaso Mars v kratkem obiskal ZDA zaradi »inspekcije glavnih ameriških vojaških šol in vojašnic«.

Romain Rolland: »Kakšno sovraštvo, da traja še 300 let!« To je tisto sovraštvo in tista maščevalnost, ki jo vztrajno in neprestano vzbujá v Ulenespieglu pepel seznanega očeta, ko mu, obesen kot svetinja okrog vratu, tolče ob presi. To je trmasto, potprežljivo, globoko sovraštvo, ki zna čakati, ne da bi se pri tem ohladilo. To je vztrajno in dosledno sovraštvo vsega ljudstva proti nasilju tujih osvajačev in proti zločinom izdajalcev, to je pravično sovraštvo tlačnih proti tlačiteljem in v tem je visoka ljudska etika De Costerjevega dela.

Druga značilna črta De Costerjevega pripovedi je prav tako izrazita last ljudskega etičnega sveta; to je tista vse premagujoča, elementarna, nezmišljiva, z okosrčnostjo skregana ljubezen do življenja, katere nosilci so ravno trije najbolj ljudski liki v knjigi, to so: Ulenespiegel, Lam Dobrin in Nela, in ki je posebna pravičnost celotnega dela. V znamenju te ljubezni se Ulenespiegel kopije iz vseh težav, ne da bi ga pri tem kdaj minila smeh in razposajenost, v znamenju te ljubezni tolaži Lam Dobrin svojo neotlažljivo žalost nad izgubljenim ženo z izdatimi, tečajni tolažili, ki nimajo prav nič onostranskega na sebi, iz te ljubezni črpa Nela — kakor vse flamsko ljudstvo — svojo neuničljivo vero in zaupanje v prihodnost. Ta ljubezen do življenja je tolikšna, da ž njo premagá Ulenespiegel celo smrtnost samo, in kažoč ji osle, odide skupaj z Nelo v življenje, ki nikdar ne umre.

Ni čuda, da je De Costerjeva knjiga

taka, kakršna je ob svojem izidu l. 1867 naletela na kaj slab sprejem pri obeh uradnih belgijskih strankah. Liberalci so jo odklanjali zaradi njenega flamskega regionalnega poudarka, flamski klerikalci zaradi njene protiklerikalne osti, oboji pa zaradi njene ljudske idejne vsebine. Toda prav ta vsebina je knjigo priljubila ljudstvu, da jo je sprejelo za svojo. Navzejočjo na revolucionarne tradicije belgijskega ljudstva iz 16. stoletja je knjiga odigrala veliko vlogo pri formiranju belgijske narodne zavesti in nove belgijske literature, s čemer si je zaslužila naziv »narodne biblije«.

Novi slovenski prevod De Costerjevega Ulenespiegla se odlikuje po svojem bogatem jezikovnem izrazu in dobrem, plastičnem pripovedniškem stilu, ki ima posluš za vse vrednote, ki se skrivajo v jeziku izvornika. Starofrancoski jezik, v katerem je bil napisan, je prevažalec dovolj srečno nadomestil z nekaterimi besedami in stilističnimi arhaizmi, zlasti pa s sočnimi, barvitimi ljudskimi izrazi, ki se zelo srečno prilagojajo duhu in razpoloženju samega dela. Ni pa prav, da je v prevodu izpadel »Sovin predgovor«, kjer pisatelj — v Ezopovem jeziku sicer — izpričuje, da njegova kritika družbe ni usmerjena zgolj v preteklost, ampak da ni manj velja tudi za sedanjost, ki ima tudi svoje Karle V., Filipa II. in politične imperializma, ki si upadevajo »krinko svobode, poštenosti in ljubezni do človeštva, da na vsem lepem, ko napoči pravi trenutek, človeku ali narodu tiho zavijejo vrat«. Drago Segá

FIZKULTURA

Zakaj še niso ustanovili telovadnega društva v Rog. Slatini

Sedaj, ko se je končala glavna letoviška in zdraviliška sezona, je Rogška Slatina sprejela večje število mladih ljudi, ki se v najrazličnejših težajih usposabljujejo in dopolnjujejo za čim plodonosnejše delo v svoji stroki. Med ostalimi je tukaj tudi fizikturni tečaj okrajnega merila.

Glavni odbor Enotnih sindikatov je z dokajšnjimi sredstvi omogočil, da se je telovadnica v fizikturnem domu uredila in napolnila z najpotrebnejšimi orodjem. Tečaj, ki bo trajal predvidoma štirinajst dni, se je pričel z enodnevnim zamudo. 16 mladih fizikturnikov Poljčanskega okraja je v enem dnevu očistilo telovadnico, umazano od pleskanja. Vse je bilo v redu, le domači funkcionarji dosejdanega fizikturnega društva in funkcionarji ostalih množičnih organizacij, razen društvenega sekretarja tov. Lajovica Ivana, niso pokazali zanimanja za urejanje telovadnice. Seveda je bilo s popravljanjem telovadnice, ki je bila dolgo let zanemarjena in je služila le raznim zabavam, mnogo dela, ki ga sekretar sam ni zmozel. Večina ostalih funkcionarjev gleda na fizikturno samo od strani in ne gane s prstom. Saj imajo svoje funkcije, saj se zanimajo tudi za uspehe nogoletne enajstorce, vse ostalo pa zanje ni niti važno, niti potrebno.

Tovariš Lajovic si beli glavo, kajti zaveda se, kakšnega pomena je za telovadno društvo, ki se bo v kratkem ustanovilo, urejena telovadnica. Razume, da je za gojenje Steklarske industrijske šole, ki

jih je stošestdeset, nujno potreben prostor za telesno vzgojo. Toda kaj menijo vsi ostali, ki stojé ob strani?

Predsednik društva, ki je sam aktiven nogometaš, mu je ob priliki prošnje za malo pomoč pri urejanju telovadnice, odgovoril, da je plačan za delo v svojem podjetju in se ne utegne ukvarjati z drugimi posli.

Zaradi tako nemarnega odnosa fizikturnih in nekaterih drugih funkcionarjev še do danes ni prišlo do ustanovitve telovadnega društva, čeprav je minil že dober mesec, odkar je prislo v Rogško Slatino popolnoma novo telovadno orodje z mrežo za odbojko, z navadnimi žogami, z medicinskimi, s švedskimi klopi itd. Sedaj se vprašujemo, koliko časa bi se danes tako dragoceno orodje našlo v kaki garderobi, če ne bi prišli tečajniki in uredili telovadnice. Kako bodo odgovorni funkcionarji zagovarjali svoj tako rekoč saboterski odnos do mladine, ki si želi telesne vzgoje?

Se nekaj. Tukajšnje fizikturno društvo je prejelo 10 izvodov »Poleta«. Iz neznanega vzroka je vseh deset izvodov odpovedanih, čeprav je bila naročnina plačana v naprej in je pri upravi Časopisa ostalo nad 200 dinarjev dobroimetja. Tisti, ki je brez vednosti sekretarja odpovedal fizikturno glasilo in to prav v času, ko je uredništvu uspelo dvigniti časopis do zadovoljive kvalitete, ja zagrešil dejanje, ki ga ni mogoče razumeti in še manj zagovarjati.

Slaba udeležba na krosu ljubljanske univerze

Ljubljana, 20. novembra. — Danes je bil na telovadnici v Tivoliju kros študentov ljubljanske univerze. Tekmovanja so se je udeležilo od okrog 4.000 študentov ljubljanske univerze le 25 tekmovalcev in 50 tekmovalcev. Glavno krivdo za tako slabo uspešno prireditve, tako piše udeležbo tekmovalcev, nosijo predvsem organizatorji, ki so se pre malo pobudili za propagando. Tako na primer večina študentov sploh ni bilo pravočasno obveščena, kje in kdaj bo kros itd., večje sodelovanje študentov pa je preprečilo tudi slabo vreme, kar naj bo v opomin organizatorjem, naj take prireditve pripravijo prej. Organizacija tekmovalstva ni bila na višini.

Rezultati tekmovalstva so naslednji: Študentke (1000 m): 1. Kregelj Dragica (filozofska fak.) 4.46.0; 2. Černiš Staza (kemija) 5.05.0; 3. Habicht Meta (VPS) 5.15.2; 4. Kranar Mirjana (elektron) 5.07.4; 5. Zivkovič Vida (ekonom.) 5.09.0; 6. Fafer Desanka (kemija) 5.15.0 itd.

Študentje (1.000 m): 1. Novak Janez (elek.) 5.09.0; 2. Kovarič Janko (filozof) 5.11.0; 3. Mejak Miran (montanist) 5.13.0; 4. Vozlič Pavle (filozof) 5.14.0; 5. Bren Ciril (gradbenik) 5.15.4; 6. Gaj Aleš (kemik) 5.15.6

Današnji sportni program

Nogomet
Ljubljana: Enotnost : Zeleničar (Lj) ob 14 na stadionu ob Tyrševi cesti.

L Giga:
Novi Sad: Sloja : Metalac (Bgd)

II liga:
Skopje: Vardar : Proleter
Subotica: Spartak : Sarajevo

Nogometni pokal FLRJ:
Beograd: Naša krila : Budućnost
Zagreb: Dinamo : Metalac (Z)
Lokomotiva : Partizan

Kruševac: Napredak : Crvena zvezda
Maribor: Telovadna akademija
Sodeluje tržaška moška in ženska vrsta.

SLOVENSKIMI PIVALCI PO REPUBLIKAH IN ZVEZNIH PRIREDITVAH

POMANJKANJE TRENERJEV JE OVIRALO RAZVOJ PIVALNEGA ŠPORTA NA POZDEJLU

Druga prireditve v okviru PZS so bili memoriali za svobodo padlih pivalcev Branka Ziberla, Dušana Bunde in dr. Pavla Vrankarja, združeni s Slovenskim prvenstvom v skokih v vodo v Mariboru. Navedeni memoriali so bili predlog razvoja slovenskega pivalnega športa. Na njem so nastopile pivalne sekcije SD Enotnosti iz Ljubljane, FD Poleta iz Maribora, FD Udarnika iz Kranja, FD Murske Sobote, FD Bleda, FD Zeleničarja iz Maribora, FD Guštanja in v skokih poleg navedenih društev še SPD Zeleničar iz Ljubljane. Ocenjevanje za Ziberlov in Bandin memorial se je vršilo po tabelah za ocenjevanje pivalnih rezultatov (o katerih na drugem mestu). Oba memoriala Ziberlov (Slanski) in Bandin (mladinski) si je dovolj močno Enotnosti. Visoko zmago Enotnosti pripisujemo številnosti in boljši kvaliteti ljubljanskega moštvá. Sploh se je opazil velik napredek pivalcev Enotnosti, Poleta, Udarnika in Murske Sobote. Doseženi so bili z ozirom na leto 1947 in na kratko dobo treniranja nekaj pravih rezultatov, od katerih bi posebno omenili rezultat mnogo obistočajnega Hafnerja na 1000 m prsto 15:18.0. Kobala na 100 m prsto 1:08.5 in Kubarjevo na 200 m prsto 3:22.3, katere so je s svojim časom že uvrstila med najboljše pivalce Jugoslavije na tej progi. Vendar njen stil zahteva izpopolnitve. Opazili smo nazadovanje pri Tušku, članu FD Poleta, katerega rezultati niso bili taki kot smo jih od njega pričakovali. Isto velja tudi za nekatero drugo pivalce. Slovenska je vedno ne razpolaga z zadostnim številom pivalnih trenerjev in instruktorjev. Zato delo po manjših krajih ne napreduje tako, kot bi bilo želeli in pričakovali z ozirom na sposobnost pivalcev. V tem pogledu bo potrebno posvetiti mnogo pažnje FD Udarniku, Rudarju in ostalim društvom. Lanskoletni zmagovalec v Ziberlovem memorialu FD Bleda je nastopil zelo mladostevino. V njegovih vrstah smo pozrešali mnogo obistočajno Zaličev, ki je popolnoma opustila vsako športno udeleževanje pa tudi slab start Jarčeve in Tratnika.

Na novo razpisani memorial dr. Pavleta Vrankarja, (waterpolo) je prav tako dosegel svoj namen. Prvič so nastopila 4 slovenska waterpolo moštva v mednarodnem tekmovalju. Memorial si je osvojilo moštvo Enotnosti sestavljeno iz samih mladih igralcev. Pokazalo se je, da je treba vzporedno z razvojem pavanja posvetiti več pažnje tudi tujim priključnim igri. Udarnik in Murska Sobota sta tokrat prvič nastopila tudi v waterpolu.

Ven skrb zahteva trening pavanja waterpolistov, kajti le tako bo mogoče računati na kvaliteten dvig slovenskega waterpola.

SKOKI V VODO SE KOT ŠPORTNA PANOGA BILIZAJO PREDVOJNI VIŠINI

Slovensko prvenstvo v skokih v vodo na katerem je sodelovalo 24 tekmovalcev in tekmovalk (več kot na lanskoletnem državnem prvenstvu) nam je pokazalo, da se ta šport v Sloveniji znatno dviga in da obeta doseči predvojni višini. Vanj bomo morali pritegniti novih skakačev iz vrst naših pionirjev, ker nam mednarodna tekmovalnja, slasti olimpijade kažejo, da se uvrščanje in dosežanje pomembne uspehe mladi skakači — vendar z večletnim treniranjem (Gestrinova, Ravišova). Prvenstvo v skokih v deške in stola pri šlanji je osvojili znani vavstralski slovenski športnik Pribošek Franc. Od mladih skakačev so zlasti napredovali Kancelor, Ošlak, Porenta in Dorin, ki so izraziti talenti.

Najvažnejša republiška prireditve v pretekli sezoni je bilo Slovensko prvenstvo v pujanju in waterpolo v Murski Soboti. To prvenstvo sirot ni bilo tako množično kot prej omenjeni memoriali, vendar je bilo kvalitetno, ker so na njem za nastopili člani državne reprezentance, ki so se vrnili iz taborišča na Korčul. Tudi organizacija tega prvenstva je bila na veliki višini. Pred in med samim prvenstvom je Slovenska pavalna zveza organizirala kratek praktičen tečaj za sodnike — pripravnike, da so se seznanili s močnimi presj nejasnimi pravili. Želeli bi bilo, da se tudi v naslednjem letu prirede tečaj, ki dajejo možnost dviga izvenljubljanjskim pivalnim sodnikom. (Nadaljevanje v prihodnji številki).

Za uspešnejši razvoj in dvig teniskega športa v Jugoslaviji

Teniški šport v naši državi je dosegel po osebovitih napredkih in pomembnih uspehih. Da pa se ni še bolj razvijal in postal še bolj množičen, je vzrok v pomanjkanju priprav in teniških igrišč. Razen tega niso voditelji teniških organizacij posebej dovolj pozornosti izbirali aktivnih igralcev in naraščajo. Člani teniških sekcij niso znali samoiniciativno in vztrajno reševati raznih vprašanj materialnega značaja. Pred kratkim je bila ustanovna skupščina Teniške zveze Jugoslavije, na kateri so sklenili, da bodo takoj pričeli ustanavljati teniške klube skupno s klubi tistih športnih panog, ki se poslužujejo čez zimo istih tenisov (hokej na ledu, drsanje) da bodo v te klube vključili nove sile predvsem iz vrst mladine, teniške šole v Zagredu, Zarebu in Ljubljani pa bodo še bolj razširili, da bodo mogli dati novi kader mladih teniških igračev in vzgojilo teniske sodnike. Že to zimo bodo organizirani tečaj za sodnike. Na skupščini so posebno poudarili, da nastopijo zelo mladostevino. In klubi reševati svoje probleme in materialna vprašanja sami in pa s tem, da se naslonijo na pomoč množičnih organizacij in organov ljudske oblasti. Pri konstituiranju upravnega odbora Teniške zveze Jugoslavije so izvolili 8-članski izvršni odbor pod vodstvom Miše Pavčevića, članskiški odbor petih članov pod vodstvom Milena Barboviča in 12-članski strokovni svet z dr. Oskarjem Morom na čelu.

Vsem športnim društvom!

Športna društva in njih sekcije opozarjamo, da bomo odslej dodeljevali športne potrebnosti samo tistim društvom in sekcijam, ki so pravilno izvršile registracijo in prejela o tem potrdilo pristojnih zvez. Dodeljeni športni rekviziti ne smejo dodeliti samo pravilno registriranim športnikom o čemer je po razdelitvi dostavili polniški spisek iz katerega bo razvidna dodelitev pristojnim športnim zvezam in odborom. Društvom in sekcijam, ki ne bodo tega izpolnjevale, bo ustavljeno dodeljevanje potrebščin, v primerih zlorab pa jih bomo pozvali na odgovornost.

Vsaka intervencija pred izpolnitvijo vseh obveznosti pri PZS je brespredmetna.

Fizikturna zveza Slovenije

Domače vesti

Jahalno društvo »Zagreb« je v nedeljo pridrilo v Zagrebu jahalni turnir na čast II. kongresa KP Hrvatske. V različnih kategorijah jahanja je tekmovalo okrog 50 jahačev. Tekmovanje je gledalo okrog 6.000 gledalcev.

V jesenskem krosu zagrebških kolezarjev je zmagal Anton Strain (Dingmo) pred Sucom in Juroščem. Tekmovali so na 9 km dolgi progi.

Moštvo košarke »Metalac« iz Zagreba je premagalo mariborskega »Zeleničarja« z rezultatom 28:21.

Stadion CDJA Partizana v Beogradu bo dograjen do dneva republike, 29. novembra že toliko, da se bo na njem ta dan odigrala finalna nogometna tekma za pokal FLRJ. Sedaj delajo na stadionu z velikimi napori, da bi dogradili čim več tribun. Ko bo stadion dograjen, bo lahko sprejel 60.000 gledalcev.

V zimski študentske igre bodo od 15. do 23. januarja 1949 na Bledu in sicer v drsanju in hokeju. V Kanjski gori bodo tekmovali v smučarskih disciplinah.

